

SHREK TÍMEA

FAPULYA

Egy kerekas székes fiatal fiút pillantok meg. Ott ül az egyik bolt eresze alatt, ölében egy nejlonzacskót tartva, mindkét lába combközépig begipszelve. Fejét lehajtva várja, hogy a járókelők némi aprót dobjanak bele. A zsebembe nyúlok, pénz után kutatva. Ő rám néz, szemében valami furcsa csillogást látok. A pénzt a szatyorba dobom, beszéde zavaros, alig érthetően mondja ki a köszönöm szót.

Az iskolában rengeteg pletykát hallok. A gyerekek mindig beszámolnak arról, hogy mi történik a táborban. Naprakészen tudom, hogy melyik lány kivel szökött meg és azt is, hogy éppen ki van most haragban a szomszédjával.

– Meghalt a fapulya – mondja nevetve Jancsika a második padsorban.

– Meg, a tegnap este – válaszolja valaki hátulról. A gyerekek felnevetnek.

– Meghalt a fapulya, meghalt a fapulya! – skandálják vígan.

– Mi az a fapulya? – kérdezek vissza teljesen értetlenül.

– Hát a fapulya! Maga nem ismeri? – néz rám nagy szemekkel Jancsika.

– Ő élő ember?

– Persze!

– És miért hívják fapulyának?

– Mert nem mozog a lába! Olyan, mint azok a bábuk, amiket dróton rángatnak.

– Marionett?

– Igen.

– Miért nem mozog a lába? El van törve?

– Mert nyomorék. Az anyja csinálta vele.

– Nyomorékká tette? De miért?

– Mert mindig vitte Kijevbe koldulni.

– És ahhoz el kellett törni a lábát?

– Meg a kezét, meg mikor mit. De már bolondon született. Baj volt a fejével kiskorában, oszt neki mindegy. Az anyjának meg nem volt pénze. A fapulyának meg annyit adtak ott fenn az emberek! Tudja, sajnálták, mert beszélni sem tudott, meg ha be volt gipszelve mindene, akkor még többet szedett össze.

- És az anyja mit csinált? Leste, hogy mit adnak neki?
- Nem, az addig lopott.
- Mit?
- Pénztárcát, telefont. Kijevbe mind azt csinálják.
- Lopnak?
- Aha. A bandával.
- Többen?
- Egyedül nem is lehet. Legalább három, négy ember kell hozzá, hogy ne bukjanak le.
- Hogy csinálják?
- Egy megy elől, általában asszony. Kettő meg mögötte, mert takarni kell az embert, akitől lopnak. Azok az átadók. Messzebb meg hátul meg még egy, a fogó.
- És nem gyanús az embernek a sok cigány rajta körben?
- Á, olyankor mind kiöltöznek, a nők meg kikerálják magukat, hogy ne látszódjon, hogy cigányok.
- Ezt ti már gyerekkorban tanuljátok?
- Mindenki tud lopni. Csak nem mindenki megy.
- Te voltál már?
- Egyszer igen. De többé nem akarok, mert megfogtak a zsarók.
- És miért neveltél azon, aki meghalt?
- Hát azon, hogy hogy halt meg!
- És hogy?
- Beesett a budiba!
- Ez egyáltalán nem vicces.
- Szerintem az volt. Elment a tolószékkal, oszt beborult a szarba. Az anyja meg nem mászott utána.
- Miért nem?
- Biztos félt, hogy bűdös lesz. De utána annyira siratta! Alig tudott lenyugodni!
- Ahogy fuldoklott, akkor nem siratta?
- Nem azért sírt!
- Miért?
- Hát az asszonyt lopni már nem viszik, mert mindig megfogják, azért voltak itthon. A fapulya meg mindig jól koldult.

SZABADLÁBON

A városvegi cigánytábor kihalt volt és üres. Hiába mentünk reggelente összegyűjteni egy osztályra való gyermeket, nem jártunk sikerrel. A házak ablaka deszkával volt beszegezve, csak néhány idős, beteges családtagot hagytak maguk után a helybéliek. Rájuk Kijevben nem volt szükség, a szemétválogatáshoz nem voltak jó egészségi állapotban, a lopáshoz pedig nem elég gyorsak.

A húsvét előtti hónap mindig így alakul. Nincs gyerek, a vezetőség pedig rajtunk kéri számon a hollétüket.

A vonatállomáson ültem. Vártam a járatomra, de késett. Egy csoportra lettem figyelmes, csomagokkal felpakolva érkeztek meg egy másik vonattal. Fürkésztem őket, kerestem az ismerős arcokat, amiket végül meg is találtam. Felálltam és elindultam feléjük.

A gyerekek mint a csótányok szaladtak szét a peronok között, nem akarták, hogy felismerjem őket.

Közelebb kerülve láttam, hogy az ottmaradt felnőttek sírnak. Furcsa volt, hiszen ezek az emberek mindig hangosak és vidámak. Megtorpantam. Nem tudtam, hogy közelebb merészkedjek-e, vagy hagyjam őket békén ma. Az utóbbi mellett döntöttem, mert befutott a vonatom. Hazamentem.

Húsvét után edességet nem vásárolok a helyi piacon. Tudom, hogy honnan való, és elvből nem kérek belőle. Az ortodox hagyományok szerint a nagyobb egyházi ünnepekkor a családok kivonulnak a temetőkre. Kenyeret, bort és édeséget visznek halottaiknak. Rápakolják a sírkövekre, imádkoznak az elhunyt lelki üdvéért és templomba mennek. Ezt használják ki a mi tanulóink is családostól. Összeszedik és zsákba gyűjtik az otthagyt apróságokat. Később, az ünnep eltelével, mindent eladnak, aztán lassan visszarázódnak a hétköznapiakba.

Gyakran jön hír a kijevei táborokról. A helyi náci bandák néha szétverik az otlakók kalyibáit, feljelentik őket, de legutóbb rájuk gyűjtötták a tákolmányokat. A gyerekek másról nem is tudtak beszélni, csak arról, hogy egy fiatal pár maradványait találták meg a romok között.

Ildikó régen nem járt már az osztályteremben. Valamikor szeptemberben láthattam utoljára, aztán az anyja kikérte, és azóta egyszer sem jelent meg. Ők is a szemétre mentek, *vasat kapálni*.

A többiek megdöbbenet néztek, amikor belépett a terembe. A gyerekzsvivaj hirtelen megszűnt, mindenki lesütötte a szemét. Nem értettem, mi történik, a helyére küldtem a kislányt és folytattam az órát.

A szünetben néhány fiú jött oda hozzám, mert beszélni akartak velem. A folyosó végébe mentünk, ahol senki sem hallhatta meg, miről van szó.

– Tetszik tudni, hogy az Ildikó testvérét ölték meg? – kérdezte tőlem Kálmán.

– Nem – válaszoltam.

– Azt beszélük, hogy nem is a kijevek voltak – folytatta.

– Nagyon sajnálom, hogy így történt – mondtam és egyre kíváncsibb lettem, hogy valójában mit is akarnak tőlem a fiúk.

– Az anyja azt mondta, lehet, hogy Ildikó volt.

– Már miért tett volna ilyet?

– Féltékeny volt a testvére, mert az urába volt szerelmes.

– Ha így lenne, szerintem a rendőrség már tudna róla.

– Tessék már hazaküldeni, mert félünk tőle!

– Ti? Tőle? Ugyan már! – nevettem fel, de a fiúk nem tartották ezt mulatságosnak.

– Éjszakánként kinn mászkál és kurválkodik. Tegnap is azzal fenyegetett minket, hogy ránk gyújtja a házat.

– Ezt a napot kibírjátok vele. Nem úgy ismerem őt, mint aki holnap is itt lesz. És szerintem egy ilyen törékeny lány, mint ő, semmit sem tud veletek csinálni. Menjete ki az udvarra.

A fiúk bólintottak, majd elindultak a folyosó végi ajtó felé. Ildikó éppen akkor lépett be rajta, elkerülte őket, vállait egészen összehúzta, hogy azzal se érjen hozzájuk. Bandi még visszafordult egy pillanatra, végigmérte a lányt és kirohant.

Ildikó felé intettem. Lehajtott fejjel, szégyenkezve állt meg előttem.

– Őszinte részvétem a testvéred miatt. Nagyon sajnálom – mondtam.

– Köszönöm – válaszolta alig hallhatóan.

– Elmesélnéd, mi történt? – kérdeztem, de ő erre hevesen rázni kezdte a fejét. Megértettem. Megsimogattam a hátát és elindítottam az osztály felé.

Az igazgató hívatott. Azt hittem, megint gond van valamelyik kölyökkel. Nem volt ritka eset. A fiúk állandóan verekezésbe keveredtek, nem számított nekik, hogy tőlük fiatalabb vagy idősebb iskolatársaikkal kezdenek ki. Sokuknak heves természete volt. Nem telt el olyan munkanap, hogy ne kellett volna valakinek az ellenőrzőjébe megrovást írni.

Amikor az irodába léptem, Ildikó ott állt és zokogott. Nem tudtam mire vélni, hiszen néhány perccel azelőtt küldtem be az osztályba.

– Itt meg mi történt már megint? – kérdeztem az igazgatóra nézve.

– A fiad megverték ezt a kislányt. Gyorsan tegyél rendet közöttük, mert már elegendő van belőlük. Minden napra jut valami, amit csinálnak. Tegnap az ablakot törték be a focilabdával, ma lányt vernek. Holnap mi lesz? Kirabolják az iskolát? – tette fel nekem dühösen a kérdést.

Felhúztam a szemöldököm. Már kezdett nagyon elegendő lenni belőlük, és abból, hogy folyamatosan bajt kevernek. Bólintottam, megfogtam a kislány kezét és kikísértem az irodából.

Ahogy bezártam magam mögött az ajtót, hevesen rángatni kezdte a kezem. Ki akart szabadulni a szorításából. Elengedtem.

– Mi a baj, Ildikó? – néztem rá értetlenül.

– Haza akarok menni – válaszolta.

– Majd, ha vége lesz az óráidnak és beszélünk a fiúkkal.

– Nem! – ordított rám és a bejárati ajtó felé rohant, én pedig utána.

Alig érte el a lakatot az ajtó közepén, mégis gyorsabb volt, mint én. Csak ordítani tudtam utána. Úgy viharzott el, mintha kergetnék. Na, szép – gondoltam magamban –, az anyja mindjárt itt lesz és patáliát rendez. Már csak ez hiányzott.

Dühösen mentem az osztályom felé. Amikor beléptem, a gyerekek szög egyenesen ültek a padokban, rám vártak. Lepakoltam az asztalomra a tanterveket és szigorúan néztem végig rajtuk. Ebből mindig tudták, hogy baj van.

– És most egyvalaki mondja el, hogy mi történt a szünetben – jelentettem ki és vártam a válaszra, de nem jött.

– Még egyszer kérdezem, mi történt a szünetben? – de a gyerekek mélyen hallgattak.

– Rendben. Álljon fel az, aki bántotta Ildikót! – egymásra néztek, úgy tűnt, hogy nem értik, miről beszélek.

– Azt mondtam, álljon fel, aki... – a mondatot nem fejezhettem be, Bandi máris felállt.

– Tanárnő, kérem, senki sem bántotta azt a lányt.

– Nem? Akkor miért állt ott sírva az igazgató előtt?

– Nem tudjuk – válaszolták egyhangúan.

– És mi ez a nagy csend, amivel vártatok? Mit csináltak már megint, fiúk?

– Leskelődünk a lányok után – mondták szégyenkezve.

Kopogtak az ajtón. Az igazgató lépett be rajta, őt egy rendőrtiszt követte. Ildikót keresték. Elmondtam, hogy meglépett, és nem tudom, hol van. Kihívtak az osztályból. A főnök megkért, hogy kísérjem le a vendéget a táborba. Elindultunk. Útközben nem beszélünk egy szót sem, a férfi mélyen hallgatott, én pedig nem kérdeztem.

Amikor a család háza elé értünk, egy korosodó nő állt az udvaron, mellette pedig a kislány. Egy utazótáska feküdt a lába előtt, látszott, hogy tele van pakolva.

A nő sírásban fakadt ki. A rendőr ukránul kezdett el hadarni, úgy értettem, hogy elmondta a jogait.

A kislány rezzenéstelen arccal hallgatta végig, megfogta a nő kezét és felénk indult. Odajött hozzám, kezét a fülemhez rakta és súgni kezdett.

– Nem ő volt. Én tettem. Megöltem a testvéretem.

Nem kaptam levegőt. Eközben a rendőr megbilincselte a nőt és maga előtt vezette végig a sáros úton. A lábam földbe gyökerezett és csak bámultam, ahogyan távolodtak. Ildikó egy pillanatra visszafordult. Hátborzongató volt a mosolya.

RÓZSÁK

Az unokatestvérem, Emese, még egészen kicsi volt, úgy tíz év körüli. Emlékszem, azelőtt éven halt meg Jani bátyánk, nagymamám testvérének a férje. Mindig is lány gyereket szeretett volna, de két fiúval áldotta meg az ég. Gyakran jártunk édesanyámmal náluk vendégségben, amíg élt, úgy szóltott, hogy *Annuskám*.

Emesével a falusi porta udvarán serénykedtünk, házi munkának kaptuk az újkrumplipucolást. A krumpli sáros volt, az ujjbegyeink pedig egészen sötétbarnává változtak, mire megtisztítottuk az összeset. A ház verandáján ültünk, szemben egymással, alacsony, fából készült székeken. Onnan egészen jól lehetett látni a nagykaput. A falnak támaszkodva anyám is szorgoskodott, szinte kikapkodta a kezemből a burgonyát, folyton veszekedett, hogy csak a bajt csinálom.

A bejárat felől férfialak közeledett. Lassú léptekkel jött felénk, kezeit zsebre rakva. Fején kalap volt. Anyám és Emese egymásra néztek. A férfi kivette zsebéből kezeit és a járda melletti rózsákra mutatott. Anyám felugrott a székről, kezéből a földre esett a kés. A férfi hátat fordított és kisértelt a kapun.

– Te is láttad, Erzsike? – kérdezte unokanővérem anyámtól.

– Láttam – válaszolta anyám, majd visszaült a székre és meghámozta a maradék krumplit.

Nem beszéltek többé az esetről, én meg el is felejtettem már. Néhány hónapja, halottak napján kimentünk bátyám sírjához. A betonból öntött emlékmű tetején kicsi, rombusz alakú lyuk volt, benne földdel. Abban rózsaszín és vörös rózsák virítottak. Anyám felkötözte őket, hogy egyenesen álljanak.

– Ki volt az a férfi, aki feljött az udvarra? – kérdeztem szemrehányóan. Anyám elmosolyodott.

– Jani bátyád.

– És miért nézett a járda mellé?

– Virágot kért.

– Nem vittél?

– Vittem, de előtte mindig csak boltit. Azt nem szerette. Rózsát kért.

Pirosat és rózsaszínt.

– Ezt te hoztad? – mutattam rá a sírkőre.

– Én. Néhány nappal azután, hogy kérte. Amikor kijöttem a temetőre, le volt borulva a fejfa. Mindent összetört. Ilonka nénéddel összeszedtük a törmeléket és elültettük a rózsákat. Ki is nevetett, mert azelőtt semmilyen virág nem fogant meg. Mindig azt mondta, hogy halott föld ez.

A sír mellé hajolt, táskájából egy tő sárgarózsát vett elő. Kezembe adta.

– Ültesd el.

– Miért én? – kérdeztem vissza.

– Mert annak idején sem tőlem kérte, csak te kicsi voltál.

A száraz, agyagos föld nehézkesen tapadt az ásóra. Kevés vizet öntöttem a gödörbe, majd belehelyeztem a tövet. Valahol a távolban Annuska után kiabáltak.